

# **Parkiraj izgovore drugim!**

## **Ne na mesta, rezervirana za invalide – poročilo s posveta**

### **12. 12. 2017**

Posvet na temo problematike parkiranja na mestih, rezerviranih za invalide, je potekal 12. 12. 2017 v Mestni hiši v Ljubljani, in sicer v okviru projekta »Parkiraj izgovore drugim! Ne na mesta, rezervirana za invalide«. Gre za projekt Fakultete za varnostne vede Univerze v Mariboru, Mestne občine Ljubljana in Javne agencije RS za varnost prometa, namenjen raziskovanju, opozarjanju, ozaveščanju in izobraževanju ter s tem izboljšanju situacije glede neupravičenega parkiranja na parkirnih mestih, rezerviranih za invalide. Glavne dejavnosti tega projekta so usmerjene v raziskovalno dejavnost, ozaveševalne kampanje in strokovne posvete, od katerih je prvi potekal v ljubljanski Mestni hiši. Namen posveta je bil izmenjava informacij med ključnimi akterji iz štirih skupin – raziskovalci, nadzorniki kršitev, strokovnjaki s področja ozaveščanja in odnosov z javnostmi in tistih, ki se s problematiko srečujejo neposredno kot oškodovanci oz. njihovi spremljevalci. Z osvetlitvijo problemov iz različnih zornih kotov so udeleženci želeli najti skupne rešitve. Prisotni so bili partnerji projekta in njegovi podporniki, to so Zveza paraplegikov Slovenije, Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije, Zveza Sonček – zveza društev za cerebralno paralizo Slovenije ter Zveza za šport invalidov Slovenije – paraolimpijski komite. Projekt podpirata tudi Univerzitetni rehabilitacijski inštitut RS – Soča in Varuh človekovih pravic, katerih predstavniki na tokratnem posvetu niso sodelovali.

Posvet je vodil dr. Aleš Bučar Ručman s Fakultete za varnostne vede Univerze v Mariboru (FVV), ki ga je začel s pozdravnim nagovorom in kratkim uvodom. Kot iztočnico – tako posveta kot tudi projekta – je predstavil ugotovitve raziskave FVV o neupravičenem parkiranju na mestih, rezerviranih za invalide v Ljubljani. Še posebej je izpostavil množičnost kršitev, moške kot večinske kršitelje, izpostavljenost kršitvam določenih lokacij v centru mesta, nepovezanost kršitve z vrednostjo vozila ter vedenje voznikov, ki so pogosteje neupravičeno parkirali za kratek čas in ostali v vozilu ali v bližini, kar kaže na dejstvo, da se zavedajo, da tam ne bi smeli parkirati. Opozoril je, da so rezultati skrb vzbujajoči, saj kažejo na očitno pomanjkanje solidarnosti, kar se odraža v dejstvu, da skoraj 30 odstotkov kršiteljev to stori tudi takrat, ko so v neposredni bližini prosta druga parkirana mesta. Dodatno je izpostavil, da gre za kršitev, ki je ne moremo pripisati le določenemu družbenemu razredu, temveč je prisotna v vseh. Izpostavil je potrebo po nadaljnjih novih raziskavah, posvetih in ozaveševalnih kampanjah. Mediji so pri slednjih zelo odzivni in dobro sodelujejo.

Ravno na področju ozaveščanja sta pri projektu med aktivnejšimi agencija Taktik in Javna agencija RS za varnost prometa (AVP). Prvo je na posvetu zastopala Nina Lemež, ki je predstavila in premierno prikazala videospot

projekta, ki sporoča, da izgovori za neupravičeno parkiranje niso sprejemljivi. Izrazila je zadovoljstvo zaradi sodelovanja medijev, v katerih se bo posnetek kot del kampanje tudi predvajal. Velik pomen podobnim projektom in kampanjam kot preventivnim aktivnostim v cestnem prometu je pripisala tudi Vesna Marinko iz AVP, saj zaznava brezobzirnost udeležencev v prometu. AVP je izpeljala že nekaj uspešnih aktivnosti ozaveščanja, ki so spremenile vedenje ljudi, med katerimi so še posebej ponosni na projekt Pasavček, ki je pripomogel k občutno višjemu deležu otrok v avtu, ki so pripeti z varnostnim pasom. Ob tem je tudi dr. Aleš Bučar Ručman izrazil upanje na podobne pozitivne premike s projektom Parkiraj izgovore drugam, vendar je opozoril, da je cilj pri tem težje dosegljiv zaradi sebične narave človeka in širših družbenih (ideoloških) smernic, ki le-to nagovarjajo.

Kot pomemben ukrep je Vesna Marinko dodala tudi pobudo AVP za poostren nadzor kršitev pri parkiranju na mestih, rezerviranih za invalide, na katero so se odzvale vse mestne občine. To je še posebej pomembno zaradi koncentracije prometa ravno v mestih, je bil mnenja dr. Bučar Ručman, Nina Lemež pa je dodala, da so se pozitivno odzvale tudi nekatere druge občine, ne le ljubljanska, temveč tudi manjše, ki so se same pridružile kampanji s poostrenim nadzorom in ozaveščanjem. Skupaj je v decembrski akciji poostrenega nadzora nad neupravičenim parkiranjem na mestih, rezerviranih za invalide, sodelovalo vseh 11 mestnih in še 13 drugih občin.

S situacijo invalidskih parkirnih mest se nekoliko bolj neposredno spoprijemata Mestna občina Ljubljana (MOL) in slovenska policija, tako s pobudami za izboljšanje stanja kot tudi z nadzorom kršitev. Sašo Rink je predstavil delovanje Sveta za odpravljanje arhitekturnih in komunikacijskih ovir MOL. Izpostavil je povečanje števila parkirnih mest za invalide v Ljubljani, uspešno delo mestnega redarstva in odzivanje policije na predloge Sveta, vendar je hkrati opozoril na kadrovsko podhranjenost pristojnih organov. Pohvalil je tudi pobude nekaterih zasebnih lastnikov parkirišč k ureditvi in nadzoru invalidnih parkirnih mest – na primeru BTC-ja, prav tako je bil zadovoljen s hitrim razvojem projekta Parkiraj izgovore drugam. Množičnost in raznolikost kršiteljev v raziskavi ga nista presenetili, izrazil pa je mnenje, da bi višje kazni odvrnile posameznike od neupravičenega parkiranja. Pri tem je opozoril, da je mestno redarstvo v preteklosti že podalo predloge za zvišanje kazni, vendar neuspešno.

Vodja mestnega redarstva MOL Roman Fortuna je začel s podatkom, da mestno redarstvo letno oglobi nekaj več kot 1.000 voznikov zaradi neupravičenega parkiranja na mestih, rezerviranih za invalide. Odvozov nepravilno parkiranih vozil je zgolj 300, odrejeni pa so lahko le, kadar voznik za dlje časa zapusti vozilo. V času poostrenega nadzora, ki ga je mestno redarstvo izvajalo v decembru 2017, so bili okrepljeni z dodatnim vozilom za odvoz in so si prizadevali, da bi bilo teh čim več. Tudi on je predlagal občutno povišanje kazni za ta prekršek in potrdil besede Saša Rinka s podatkom, da se o tem z državnimi oblastmi neuspešno pogajajo že 10 let. Še posebej pogosto zaznavajo kršitve v mestnem središču in v garažnih hišah, pri katerih veliko oviro predstavlja zakonodaja, ki redarjem ne dopušča ukrepanja v zasebnih prostorih in zato kršitelja ne morejo oglobiti. Kljub temu nekatere institucije (BTC) na svojih parkiriščih same zaznavajo probleme

in iščejo pomoč redarjev. Dodatno je opozoril na prisotnost zlorab invalidskih kartic s strani tretje osebe, predvsem sorodnikov, ter ponarejanja invalidskih kartic, proti kateremu ukrepajo s prijavo policiji ali z odvzemom kartice in njenim posredovanjem na upravno enoto.

V kratki razpravi sta Roman Fortuna in dr. Aleš Bučar Ručman opozorila na dejstvo, da je v predstavljeni raziskavi FVV sodelovalo 100 opazovalcev, mestnih redarjev v Ljubljani pa je v izmeni le 10 do 12, zaradi česar večine kršitev ni mogoče zaznati in sankcionirati, saj ljudje neupravičeno parkirajo kratkotrajno, večinoma do 10 minut. Strinjala sta se tudi, da so kazni občutno prenizke, še posebej, če upoštevamo možnost plačila polovice kazni. Dejstvo je namreč, da je škodljivejše neupravičeno parkiranje na invalidskih mestih glede na višino kazni vrednoteno enako kot drugi prekrški neustreznega parkiranja.

Ivan Kapun z Generalne policijske uprave je izrazil presenečenje nad rezultati raziskave, da neupravičeno parkirajo osebe iz vseh družbenih razredov. Pojasnil je, da so prioritete policije v cestnem prometu na drugih področjih, zato se s problematiko parkiranja na invalidskih mestih ukvarjajo zgolj v manjši meri, predvsem s ciljno usmerjenim nadzorom in odzivanjem na prijave. Na tem področju dobro sodelujejo z mestnim redarstvom, ki mu v večji meri odstopajo ukrepanje. Kot del rešitve je predlagal resnejši pristop Vlade RS in izogibanje sprejemanju nižjih kazni zaradi vsečnosti, vendar je hkrati opozoril, da višje kazni niso dovolj, če se ljudje ne zavedajo moralne spornosti svojih dejanj. Opozoril je še na zlorabe invalidskih kartic po smrti upravičenih oseb in na problem, ker te ne omogočajo ugotavljanja, ali res pripadajo vozniku. Navezal se je tudi na predhodno omembo omejitve ukrepanja mestnih redarjev v garažnih hišah, izrazil razočaranje nad tem, da so razprave okoli tega sploh potrebne in predlagal, da se v zakon jasno zapiše, da je tudi v teh kršitelj lahko ogrobljen. Sašo Rink je pri tem opozoril, da zapornica ne bi smela vplivati na kaznovanje, saj gre za objekte v javni rabi, za katere velja zaveza o omogočanju dostopnosti in enakopravnem podajanju storitev. Dr. Aleš Bučar Ručman se je strinjal s sogovornikoma in dodal, da bi moralo biti vsakomur – ne glede na lokacijo – jasno, da so do parkiranja na invalidskih parkirnih mestih upravičeni zgolj tisti, ki ga potrebujejo.

V nadaljevanju so sledili komentarji oseb, ki so neposredno vključene v situacije zasedenih parkirišč in/ali zastopajo partnerske organizacije projekta, ki sodelujejo z upravičenimi do parkiranja na invalidskih mestih. Damjan Lazar iz Zveze za šport invalidov Slovenije – Paraolimpijskega komiteja je poudaril pomembnost ozaveščanja o potrebah invalidov tudi pri neoviranem parkiranju. Zveza za šport invalidov je pri tem dejavna z različnimi projekti, s katerimi predvsem otrokom predstavljajo težke situacije, v katerih se lahko znajdejo. Ravno otroci so namreč zelo dovzetni in razumljivi. Pozitivno je ocenil aktivnosti projekta Parkiraj izgovore drugam, saj verjame, da je na tak način mogoče doseči premike ozaveščanja in družbene odgovornosti. Opozoril je, da težava ni zgolj neposredno parkiranje na invalidskem mestu, temveč tudi preblizu njega. Ljudje se namreč ne zavedajo, da invalidi potrebujejo več prostora tudi za presedanje. Zaradi neupravičenega zasedanja invalidskih parkirnih mest se tako večkrat lahko zgodi, da se upravičenci znajdejo v časovni stiski, nepotrebem izpostavljanju in iskanju pomoči. Iz iste organizacije je svoje stališče predstavil tudi Gregor Gračner,

ki je dejal, da opaža enake probleme zlorab parkirišč za invalide že 25 let, vendar se mu zdi, da se situacija izboljšuje. Poleg neupravičenega parkiranja je izpostavil predvsem problem ponarejanja in invalidskih zlorab kartic. Kot rešitev je tudi Gregor Gračner ponudil bistveno povišanje kazni, mogoče celo s kazenskimi točkami, saj so trenutne sankcije preblage.

Dr. Aleš Bučar Ručman je pripomnil, da so športniki invalidi nadpovprečno aktivni, pa imajo še vedno težave pri parkiranju, predvsem kadar zaradi »zaparkiranja« ne morejo vstopiti v avto in morajo prositi mimoidoče za pomoč. Izkušnje s takšno situacijo – lastne ali znancev – so delili tudi drugi udeleženci, ob tem pa se je razvila debata o nekaterih drugih primerih zlorab invalidskega parkirnega mesta, na primer za dostavo, promocijo lokala ipd.

V nadaljevanju je Dane Kastelic na kratko predstavil delovanje Zveze paraplegikov in poudaril pomen ozaveščanja in sprejemanja invalidov v družbi kot enakovrednih. Kampanjo projekta je ocenil kot potencialno uspešno. Izrazil je upanje, da bodo ljudje razumeli, da ne glede na dolžino neupravičenega parkiranja to gibalno ovirani osebi onemogoči dostop do cilja, opozoril pa je tudi na zlorabe parkirnih kartic za invalide. Kot rešitev je predlagal več strokovnih posvetov, priporočila Ministrstvu za notranje zadeve, odvzem kartic ob zlorabah, večji poudarek na problematiki v avtošolah ter spremembo zakonodaje glede kaznovalne politike, predvsem zvišanje kazni za to kršitev.

Iztok Suhadolnik iz Zveze društev za cerebralno paralizo – Sonček je nekoliko širše osvetlil neupravičeno parkiranje na mestih, rezerviranih za invalide, in ga predstavil kot kulturno, civilizacijsko in moralno etično vprašanje, zatorej zgolj strožji predpisi – čeprav dobrodošli – ne bi pripomogli k izboljšanju situacije. Večji pomen je namreč pripisal ozaveščenosti in sprejemanju drugačnosti predvsem pri otrocih, ki bi morali razumeti drugačnost kot sestavni del družbe, s tem pa tudi parkirna mesta za invalide kot omogočanje dostopnosti in mobilnosti invalidom in ne kot nekakšen privilegij. Glavno težavo je prepoznal ravno v samem izključevanju invalidov iz družbe.

Nataša Žgajnar, predstavnica Zveze društev slepih in slabovidnih Slovenije, je v kratkem komentarju izrazila upanje, da bosta seznanjanje javnosti z rezultati raziskave in ozaveščanje predvsem v osnovnih šolah izboljšali trenutno situacijo in zmanjšali število kršitev. Strinjala se je s sogovorniki, da bi bilo treba pozornost nameniti predvsem otrokom.

Kot gost se je posvetu pridružil tudi oče avtističnega otroka in otroka s težko motnjo v duševnem razvoju, ki je iz lastnih izkušenj opozoril na težave zaradi zasedenosti parkirnih mest, namenjenih invalidom. Izrazil je občutek nemoči pri ukrepanju in mnenje, da se situacija izboljšuje prepočasi. Predlagal je povišanje kazni za kršitelje in zaposlitev več redarjev, da bi lahko dosledneje beležili prekrške.

Dr. Aleš Bučar Ručman je s pomočjo sodelujočih v zaključni razpravi povzel predloge posveta. Zaključke lahko strnemo v naslednje točke: prvič, nadaljevati je treba z ozaveščanjem in kampanjo, se pri tem povezati z različnimi projekti na tem področju in predvsem graditi na solidarnosti ter razumevanju mlajših. V ta namen bi lahko uvedli prometno vzgojo že v osnovni šoli. Drugič, doseči je treba prilagoditev zakonodaje dejanskim razmeram in potrebam. Udeleženci so

se soglasno strinjali z nujnostjo spremembe zakonodaje, predvsem s povišanjem kazni in večjim razlikovanjem med »običajnim« neustreznim parkiranjem in parkiranjem na mestu, rezerviranim za invalide. Slednja kršitev namreč neposredno oškoduje tiste, ki so jim ta mesta upravičeno zagotovljena zaradi osnovnega zagotavljanja njihove mobilnosti. Pokazala pa se je tudi potreba po rešitvi, ki bi omogočila izvajanje nadzora na zasebnih parkiriščih. Tretjič, z nekaterimi predlogi tehničnih dopolnitev bi lahko zmanjšali tudi možnosti zlorab parkirnih kartic glede lastništva in veljavnosti.

Prisotni so zaključili posvet z vprašanjem glede realnosti pričakovanja sprememb. Dr. Bučar Ručman je dejal, da se zaveda, da se te dogajajo zelo počasi, vendar je izrazil zadovoljstvo s podanimi predlogi in upanje v posluh za njihovo realizacijo na strani pristojnih institucij.

Ajda Šulc, Aleš Bučar Ručman